

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

תורה – בראשית פרק כה'

(כה) וַיֵּצֵא הָרְאוּשׁוֹן אֲדָמוּנִי כֹלֹ כַּאֲדָרַת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו: (כה) וַיֵּצֵא הָרְאוּשׁוֹן אֲדָמוּנִי כֹלֹ כַּאֲדָרַת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו: (כה) וַיִּפְקֶן קַדְמָאָה סְמוּקָה כְּלִיָּהּ כְּגִלְיָם (נ"א, ככ"ו) דְּשַׁעַר וְקָרוּ שְׁמִיָּה עֵשָׂו:

(כו) וְאַחֲרָי כֵן יֵצֵא אָחִיו וַיְדוּ אַחֲזוֹת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיֵּצֵחֵק בֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֲתָם: (כו) וְאַחֲרָי כֵן יֵצֵא אָחִיו וַיְדוּ אַחֲזוֹת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיֵּצֵחֵק בֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֲתָם: (כו) וַיִּבְתֵּר בֶּן נֶפֶק אַחֲזֵהי וַיְדִיָּה אַחֲזֵדָא בַּעֲקֵבָא דְעֵשָׂו וְקָרָא שְׁמִיָּה יַעֲקֹב וַיֵּצֵחֵק בֶּר שְׁתִּין שְׁנִין כַּד יִלְדִית יִתְהוֹן:

(כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים: (כז) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים: (כז) וַרְבִּי עוֹלָמָיָא וְהוּוּ עֵשָׂו גְבֵר נַחֲשִׁירְכֵן גְבֵר נֶפֶק לְחַקְלָא וַיַּעֲקֹב גְבֵר שְׁלִים מִשְׁמֵשׁ בֵּית אוֹלְפָנָא:

(כח) וַיֵּאָהֵב יַעֲחֵק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וַרְבֵּקָה אֲהָבַת אֶת יַעֲקֹב: (כח) וַיֵּאָהֵב יַעֲחֵק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וַרְבֵּקָה אֲהָבַת אֶת יַעֲקֹב: (כח) וַרְחַם יַעֲחֵק יֵת עֵשָׂו אַרְי מַצִּידִיָּה הוּוּ אָבִיל וַרְבֵּקָה רְחִימַת יֵת יַעֲקֹב:

רש"י

יעקב על סם אחיזת העקב: בן ששים שנה – י' שנים משנשאה עד שנעשית בת י"ג שנה ורחויה להריון וי' שנים הללו כפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה כיון שלא נתעבר' ידע שהיא עקרה והתפלל עליה ושפחה לא רצה לישא לפי שנתקדש צהר המוריה להיות עולה תמימה (ויצמות סד):

(כז) ויגדלו הנערים ויהי עשו – כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים צמעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודת כוכבים: יודע איד – לאור ולרמות את אביו בפיו ושאלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן כסבור אביו שהוא מדקדק במצות: איש שדה – כמשמעו אדם בטל וזודה בקשתו חיות ועופות: תם – אינו בקי בכל חלה אלא כלבו כן פיו מי שאינו חריף לרמות קרוי תם: ישב אהלים – אהלו של סם ואהלו של עבר:

(כח) בפיו – כתרגומו בפיו של יחזק ומדרשו בפיו של עשו שהיה כל אותו ומרמהו בדבריו:

(כה) אדמוני – סי' הוא שיהא שופך דמים (בראשית רבה) כלו כאלרת שער. מלא שער כטלית של אמר המלאה שער פלוקיר"א בלע"ז (הארריג). פול מיט האר): ויקראו שמו עשו – הכל קראו לו כן לפי שהיה נעשה ונגמר צערו כבן שנים הרבה:

(כו) ואחרי כן ילא אחיו וגו' – שמעתי מדרש אגדה הדורשו לפי פשוטו בדין היה אוחז בו לעכבו יעקב נוטר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה לא ולמד משפופרת שפיה קצרה תן זה שתי אצנים זו תחת זו הנכנסת ראשונה תלא אחרונה והנכנסת אחרונה תלא ראשונה נמלא עשו הנוטר באחרונה ילא ראשון ויעקב שנוטר ראשונה ילא אחרון ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה ויפטור את רחמה ויטול את הבכורה מן הדין: בעקב עשו – סי' שאין זה מספיק לגמור מלכותו עד שזה עומד ונוטלה הימנו: ויקרא שמו יעקב – הקב"ה. (אמר אתם קריתון לבכורכם סם אף אני אקרא לבני בכורי סם ה"ז ויקרא שמו יעקב). ד"א אביו קרא לו

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

נביא – מלאכי פרק א' ז'-י'

- (ז) מְגִישִׁים עַל מִזְבְּחֵי לֶחֶם מִגָּאֵל וְאַמְרַתֶּם בְּפִמּוֹ גְאֻלְנוּךָ בְּאִמְרוֹכֶם שְׁלַח יְהוָה נְבִיָּה הוּא: (ז) מקרבין אתון על מדבחי קרבן מרחק ואם תימרון במא מרחק בדאתון אמרין פתורא דיי בסיר הוא:
- (ח) וְכִי תִגְשׁוּן עִיר לְזִבְחָהּ אֵין רָע וְכִי תִגְיָשׁוּ פֶסַח וְחֻלָּה אֵין רָע הַקְרִיבֶהוּ נָא לְפָתַחְתָּ הַיְרֵצָה או הִישָׂא פְנֵיךָ אָמַר יְהוָה עֲבֹאוּת: (ח) ודאתון מקרבין דעויר לדבחא הלא ביש ודאתון מקרבין דחגיר ודמריע הלא ביש קריבוהי כען לשלטונך דעלך היתרעי בר או היסב אפך אמר יי עבאות:
- (ט) וְעַתָּה חֲלוּ נָא פְנֵי אֵל וַיִּחַנְנוּ מִיְדְּכֶם הִיתָה זֹאת הִישָׂא מִכֶּם פְּנִים אָמַר יְהוָה עֲבֹאוּת: (ט) וכעל עלו כען קדם אלהא ויקבל עלותנא מידכון הוה דא היתנסבון לכון אפין אמר יי עבאות:
- (י) מִי גַם בְּכֶם וַיִּסְגֹּר דְלָתַיִם וְלֹא תֵאִירוּ מִזְבְּחֵי חֲנָם אֵין לִי חֶפֶץ בְּכֶם אָמַר יְהוָה עֲבֹאוּת וּמִנְחָה לֹא אֶרְצָה מִיְדְּכֶם: (י) מן אף הכא בכון ויגוף דשי בית מקדשי ולא תקרבון על מדבחי קרבן מרחק לא רעוא קדמי בכון אמר יי עבאות וקורבן לרעוא לא אקבל מידכון:

רש"י

- (ז) מְגִישִׁים עַל מִזְבְּחֵי וּגו' וְאַמְרַתֶּם – כְּלוּמַר וְאִם תִּאמְרוּן בְּמֵה גְאֻלְנוּךָ גְאֻלְנוּ לָךְ אֶת לֶחֶם מִזְבְּחֶךָ אֲנִי מִשְׁכִּיב לְכֶם כִּי בְּזֹאת גְאֻלְתֶּם אוֹתִי בְּאִמְרוֹכֶם שְׁלַח ה' נְבִיָּה הוּא בְּזִים הוּוּ לְחֻלּוֹךְ אִישׁ בְּאִחֵיו בְּמִנְחוֹת וּבְקִדְשֵׁי וְאוֹמַר מֵאֲחֵר שְׁהוּא אֲסוּר לָנוּ לְחֻלּוֹךְ מִנְחָה כִּגְד מִנְחָה וְזִבְחָה כִּגְד זִבְחָה וְטוֹרַח וְעִמְלָה הוּא לְחֻלּוֹךְ כֹּל מִנְחָה וּמִנְחָה בְּשָׂבִיל כִּזְיָה אוֹ כְּפֹל הַמְגִיעַ לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד:
- (ח) אֵין רָע – וְכִי אֵין דְּבַר זֶה רָע:
- (ט) וְעַתָּה חֲלוּ נָא פְנֵי – וְעַתָּה אֶתֶם הַכֹּהֲנִים הַעוֹשִׂים הַרְעָה הַזֹּאת אִיךְ יַעֲלֶה בְּלִבְבְּכֶם לְהוֹיֵת שְׁלוּחֵי יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמֵי הַרִי מִיְדְּכֶם הִיתָה זֹאת הַרְעָה. הִישָׂא אֶת
- פניכם – לשמוע תפלה מפיהם ולחון את פולחיהם:
- (י) מִי גַם בְּכֶם וַיִּסְגֹּר דְלָתַיִם – הַלּוֹאֵי וַיִּקּוּם אִישׁ טוֹב בְּכֶם שִׂיסְגוּר דְלָתֵי מִקְדְּשֵׁי לְבִלְתֵּי הַבִּיֵא שֶׁסְּקִרְבָן מִתּוֹעֵבָה הַזֹּאת. וְלֹא תֵאִירוּ מִזְבְּחֵי חֲנָם – בְּאִישִׁים שְׂאִינֵי מִתְרַלְּכֵי בְּהֵם שְׁהֵרִי אֵין לִי חֶפֶץ בְּכֶם וּרְבֹחֵינוּ לְרֶשֶׁת בְּחֹרֶת כְּהֵנִים אֲדָם אוֹמַר לְחַבִּירוֹ הַגֵּף לִי אֶת הַדֶּלֶת הַזֶּה אֵין תּוֹבֵעַ עֲלֵיהֶם שְׂכַר הַדְּלִיקָה לִי אֶת הַנֵּר הַזֶּה אֵין שְׂאוֹל עֲלֵיהֶם שְׂכַר וְאֶתֶם מִי בְּכֶם שְׂסַגְר דְלָתֵי חֲנָם וְלֹא הֵאֲרַתֶּם מִזְבְּחֵי חֲנָם ק"ו שְׁלֹא עֲשִׂיתֶם חֲנָם דְּבָרִים שְׂדַרְכָן לְעִשׂוֹתָן בְּשֶׂכַר לְפִיכָךְ אֵין לִי חֶפֶץ בְּכֶם:

כתובים – משלי פרק ה' ב'-כג'

- (ב) וְלִמָּה תִשְׁגָּה בְנֵי בְזוּרָה וְתִחַבֵּק חֵק נְכָרִיָּה: (ב) ולמה תשרגג ברי בנוכריתא אוף לא תחבק עובא (ג'ע חובא) דאחריתא:
- (כא) כִּי נִכַח עֵינַי יְהוָה הִרְכִי אִישׁ וְכָל מַעֲגָלָתָיו מִפְּלִס: (כא) מטול דקדם עינוי דאלהא אנון ארחתיה דגברא וכולהון שבילוי גלן קדמוי:
- (כב) עֲוֹנוֹתָיו יִלְפְּדוּ אֶת הָרָשָׁע וּבְחַבְלָי חֲטָאוֹתָיו יִתְמָדוּ: (כב) חובוי דרשיעא קמטין ליה ובחבלי דחטוי נתפכר:

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

(כג) הוא ימות באין מוסר וברב אולתו ישגה: (כג) הוא ימות בלא מדרותא ובסוגאי דשטיותיה נטעי:

רס"י

(כד) עוונותיו ילכלכו – כמו ילכדוהו. ובחצלי תטאחו יתמד – יתלה שהתלוי נתמד בחצל שהוא תלוי זה: (כג) הוא ימות באין מוסר – בצביל שלא לקח מוסר:

משנה – שבת פרק ו'

(א) במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה. לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות, שבראשה. ולא תטבל בהן עד שתתרחם. ולא בטוטפת ולא בסנבוטין בזמן שאינן תפורין. ולא בקבול לרשות הרבים. ולא בעיר של זהב, ולא בקטלא, ולא בגזמים, ולא בטבעת שאין עליה חותם, ולא במחט שאינה נקובה. ואם יצאת, אינה חייבת חטאת:

עליה כדי שלא יזיק האיץ במלח, ופעמים שהאשה מתקטנת בו בלא איץ: לרשות הרבים – אבל לחצר שרי. וכל הנזכר למעלה אסורים אף בחצר, דגזור זהו שלא תתקטט בשבת כלל לא בחצר ולא ברשות הרבים, ובכבול החירו שלא לאסור את כל תכשיטיה ותתגנה על בעלה. ורמז"ס פירש לרשות הרבים קאי אכולהו תכשיטין האמורין במתניתין, דכולהו לא אסירי אלא גזירה שמה תעבירם האשה ארבע אמות ברשות הרבים: עיר של זהב – עטרת זהב עשויה כמין עיר ארת ירושלים: ולא בקטלא – תכשיט שנתון בצואר דוחק והאשה חונקת עצמה בו כדי שתראה בעלת נשך, ובערבי מכנק"א: ולא בנזמים – נזמי האף, אבל נזמי האוזן יוראין בהן: חותם – אורה לחתום בה איגרות או כל דבר סתר, ואע"ג דתכשיט הוא לה אסור דלמא שלפא ומחויא. אבל יש עליה חותם דלאו תכשיט הוא לה אמרינן לקמן דחייבת חטאת. ואע"פ שמוציאתו באכצע דרך מלבוש, לפי שפעמים שהבעל מסיר אותו

רע"ב – (א) צמה אשה – שצראשה – אכולהו קאי, אחוטי אמר ופשתן ורצועה, שמקלעת בהן שער שצראשה – ומה טעם לא תצא בהם בשבת, מפני שאמרו חכמים בחול לא תטבול בהם עד שתרחם, לפיכך בשבת לא תצא בהם, דלמא מתרמיא לה טבילה של מורה ושריא להו ואתיא לאחויינהו ארבע אמות ברשות הרבים: עד שתרחם – שתתירם קלת שיהיו רפויין ויכנסו המים ביניהם שלא יהיו חולאים בטבילה: בטוטפת – איץ שקושרין על המלח מאוזן לאוזן: סנבוטין – תלויין בטוטפת ובאין על הכלעים עד הלחיים, עניות עושות אותן של מיני לבונון, עשירות עושות אותן של כסף ושל זהב, ומתוך שהשוזין הן חיישינן דלמא שלפא ומחוייא לחברתה: בזמן שאינן תפורים – בשבכה שצראשה. אבל תפורים ליכא למיחש לאחויי, שאינה נוטלת השבכה מראשה ברשות הרבים שהרי היא מגלה שערה: בכבול – חתיכה של בגד כמו מלכפת קטנה שקושרין אותה על המלח ונותנין האיץ

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

שהאשה נותנת אוחו לחשכו להלניעו והיא נותנתו בארבעה והולכת בו, ונמאל שדך הולאתו בכך. וכן טבעת שאין עליה חותם ללא הוי תכשיט לאיש חייב חטאת אע"פ שמואלו בארבעו דרך מלבוש, שפעמים

מאלצבו ונותן אוחו לחשכו להלניעו והיא נותנתו בארבעה והולכת בו, ונמאל שדך הולאתו בכך. וכן טבעת שאין עליה חותם ללא הוי תכשיט לאיש חייב חטאת אע"פ שמואלו בארבעו דרך מלבוש, שפעמים

(ב) לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּסַנְדָּל הַמְסוּמָר, וְלֹא בִּיחִיד בְּזָמַן שְׁאִין בְּרַגְלֵוֹ מִפָּה, וְלֹא בַתְּפִלִּין, וְלֹא בְקַמִּיעַ בְּזָמַן שְׁאִינוֹ מִן הַפְּמוּחָה, וְלֹא בְשִׂרְיוֹן, וְלֹא בְקַסְדָּא, וְלֹא בְמַגְפִּים. וְאִם יֵצֵא, אֵינֹ חַיֵּב חֲטָאת:

שברגלו ומייתי ליה צידיה. ומיהו בזמן שיט ברגלו מכה שרי ללאת בסנדל יחידי ברגל שאין זה מכה, מפני שמכתו מוכחת עליו: ולא בקמיע – שתולין לרפואה: שאינו מן המומחה – מאדם מומחה שריפא שלשה בני אדם. אבל קמיע הנלקח מאדם מומחה שריפא שלשה בני אדם בשאר קמיעות, אע"ג ללא אתמחי קמיעא, שרי, לתכשיט הוא לחולה כאחד ממלבושיו: וקסדא – כובע של ברזל: מגיפין – כמו בתי שוקים של ברזל שבוזשים במלחמה, ולפי שאין לובשין אותן אלא בשעת מלחמה אסור ללבשן בשבת:

רע"ב – (ג) בסנדל המסומר – של עז הוא ותוחזין בו מסמרות לחזקו – ואסרוהו בשבת וביום טוב משום מעשה שהיה, שפעם אחת היו נחבאים במערה מפני הגזירה, ושמעו קול מעל גבי המערה, כסבורין שעליהן הן באים, דחקו זה את זה והרגו זה את זה במסמרים שבסנדליהן. ומפני שמעשה זה בשבת היה אסרוהו בשבת וביום טוב, שהוא יום של כנופיא כמו שבת: ולא ביחיד – ולא בסנדל יחידי: בזמן שאין ברגלו מכה – אית דאמרי טעמא שמה יחשדוהו שהסנדל השני טמון לו תחת כנפיו ומואלו בשבת, ואית דאמרי ללמא מחייכי עליה וסליף ליה לזה

(א) לֹא תֵצֵא אִשָּׁה בְּמַחֲט הַנְּקוּבָה, וְלֹא בְטַבַּעַת שְׁיִישׁ עַלֶּיהָ חוֹתָם, וְלֹא בְבִלְיָאָר, וְלֹא בְבוּבֶלֶת, וְלֹא בְעֲלוּחִית שֶׁל פְּלִיטוֹן. וְאִם יֵצֵאתָ, חַיֵּבֶת חֲטָאת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין בְּבוּבֶלֶת וּבְעֲלוּחִית שֶׁל פְּלִיטוֹן:

הגסים יולאות בו: בכובלת – הקר של כסף או של זהב שקשור בתוכו בוסם להעביר ריח רע שבאשה: של פליטון – מור, שקורין מוסק"ו: וחכמים פוטריין – דסברי תכשיטין נינהו. ולכתחלה לא רשאה, ללמא שלפא ומחויא. והלכה כחכמים:

רע"ב – (ג) במחט נקובה – שהופרים בה, ללא תכשיט הוא. וחייבת חטאת אע"פ שמואלה אותה במלבושיה ולא צידה, שאומן שהוליא דרך אומנתו חייב חטאת: בכובלת – כלי שהאשה מעגלת בראשה כמין טבעת שמסבב הראש, והוא משאוי לפי שאין רוב

(ד) לֹא יֵצֵא הָאִישׁ לֹא בְסִיף, וְלֹא בְקֶשֶׁת, וְלֹא בְתָרִיס, וְלֹא בְאַלְהָה, וְלֹא בְרִמּוֹחַ. וְאִם יֵצֵא, חַיֵּב חֲטָאת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּכַשִּׁיטִין הֵן לוֹ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵינֶן אֶלְאָ לְגִנְאֵי, שְׁנֶאֱמַר (ישעיה ב) וּכְתַתּוּ חֲרָבוֹתֵם לְאֵתִים וְחַנִּיתוֹתֵיהֶם לְמוֹמְרוֹת, לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה. בִּירִית, טְהוֹרָה, וְיוֹצֵאִין בָּהּ בְּשִׁבְתָּהּ.

וכתתו חרבותם לאתים – ואי תכשיטין נינהו לא יהיו בטלים לעתיד: צירית – ארעדה על השוק להחזיק בתי שוקים שלא יפלו ויראו שוקיה, הילכך טהורה ללא תכשיט לנוי הוא,

רע"ב – (ד) לא ילא – אם לא ללכוד מלחמה: תריס – מגן עשוי כחבנית משולש: אלה – מגן עגול. ושניהם של עז. ואני שמעתי אלה מל"א בלע"ז ובערבי דסו"ס:

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

לזכירת שצוקיה ונעשו ככלים כדי שלא יהיו פסיעותיהן גסות ולא יהיו בתוליהן נוסרים, הילכך שלשלת תשמיש לאדם הוא ולא תשמיש כלי לפיכך היא מקבלת טומאה: ואין יולאין בהן – דלמא שלפא לשלשלת שהיא של זהב ומחויא, דכי שקלא לשלשלת לא מגליא שוקה שהרי זכירת במקומה עומדת:

(ה) יוֹצֵאָה אִשָּׁה בְּחוּטֵי שֵׁעָר, בֵּין מִשְׁלָה בֵּין מִשְׁלָה חֲבֵרְתָּהּ בֵּין מִשְׁלָה בְּהֶמְוָה, וּבְטוֹטְפֹת וּבְסַנְבּוּטִין בְּזָמַן שֶׁהֵן תְּפוּרִין. בְּכַבּוּל וּבַפָּאָה נְכָרִית לְחֻצֵר. בְּמוֹדֵ שְׂבָאָזְנָה וּבְמוֹדֵ שְׂבַסְנַדְלָה וּבְמוֹדֵ שְׂהֶתְקִינָה לְנֶדְתָּהּ. בְּפִלְפֵל וּבְגִרְגִיר מְלֹחַ וּבְכָל דְּבַר שֶׁתִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיהָ, וּבְלֶבֶד שֶׁלֹא תִתֵּן לְכַתְחֻלָּה בְּשִׁבְתָּהּ. וְאִם נָפַל, לֹא תַחְזִיר. שֵׁן תּוֹתְבַת וְשֵׁן שֶׁל זָהָב, רַבִּי מֵתִיר, וְחֲכָמִים אוֹסְרִים:

אשמועינן ללחצר מותר: פאה נכרית – אשה שאין לה רוב שער לוקחת שער נשים אחרות ומשימה בראשה ונראה כאילו הוא שערה: במוך שבאזניה – שנותנת לזבוע ליחה של אורת האוזן: שבסנדלה – שלא יזק הסנדל לכף רגלה: לנדתה – באותו מקום שיזלע בו הדם ולא יטנף בגדיה. ואע"פ שאינו קשור, דאי נפל לא אחיא לאחוי מפני מאיסותו. אבל מוך שבאזנה ושבסנדלה לא תאכא בו אלא אם כן קשור ומחוק: בפלפל – שנותנת צפיה מפני ריח הפה: ובגרגיר מלח – שנותנת לרפואת חולי השיניים: שן תותבת – נושבת בלחיים במקום השן שנפל לה: ושן של זהב – שן שנסתנה מראיתו מחמת עיפוש מכסה אותו בזהב: רבי מתיר – ללאות זה, דלא שלפא ומחויא שלא לגלות מומה: וחכמים אוסרים – כיון שהוא משונה משאר שיניה דלמא מחייכי עלה ושלפא לה ואחיא לאחוייה. והלכה כחכמים:

(ו) יוֹצֵאִין בְּסַלְעַ שְׁעַל הַצִּינִית. הַבְּנוֹת (קְטָנוֹת) יוֹצֵאֹת בְּחוּטִין וְאַפְלוּ בְּקִיסְמִין שְׂבָאָזְנֵיהֶן. עֲרֵבִיּוֹת יוֹצֵאֹת רְעוּלוֹת, וּמְדִיּוֹת פְּרוּפוֹת. וְכָל אֶדָם, אֵלָּא שְׂדֵבְרֵי חֲכָמִים בְּהוֹוָה:

שיגדלו, ונותנין חוטין או קסמין באזניהן שלא יסתמו אזניהם: ואפילו בקיסמין – רבותא קאמר, אע"ג ללאו תכשיט של נוי הוא אורחיהו זהכי ולאו משאוי הוא: ערביות – בנות ישראל שבערביא: יולאות רעולות –

וכלי תשמיש נמי לא הוי אלא כלי המשמש כלי דומיא לטבעות הכלים שהן טהורים: יולאים זה – דדרך לזישה היא, וליכא למיחש דלמא שלפא ומחויא ללא מגליא שוקה: ככלים טמאין – משפחה אחת היתה זכורשלים שהיו פסיעותיהן גסות והיו בתוליהן נוסרים, והטילו שלשלת זין זכרית

(ה) חוטי שער – שער תלוש שעשתה אותו כמין חוטין וקולעת בהן שערה, או אפילו קשרה אותו על פלחתה קשר מהודק, יולאה בהן, דלא דמי לחוטי אמר וחוטי פשתן דלעיל, לפי שהמים נכנסין בהם ואי מתרמיא לה טבילה אינה צריכה שתתירם ולא אחיא לאחוייהו: זין משלה זין משל חברתה זין משל בהמה – צריכי, דאי תנא משלה, משום דלא מאיס לה, אבל חברתה דמאיס לה אימא ניחוש דלמא שלפא להו ואחיא לאחוייהו. ואי תני של חברתה, משום דבת מינה היא לא מינכר ולא מחייכי עלה ומשום הכי ליכא למיחש דלמא שלפא ואחיא לאחוייהו, אבל דבהמה דלאו בת מינה היא ומינכר אימא ניחוש דלמא שלפא לה ואחיא לאחוייהו, צריכא: בזמן שהן תפורין – לשצכה שבראשה, דתו לא שלפא להו לאחויי: לחצר – אכבול ואפאה נכרית קאי, דאסרוה לעיל למיפק זיה לרשות הרבים, והשתא

רע"ב – (ו) בסלע – מטבע שיט עליו כורה: שעל הצינית – מכה שתחת פרסות הרגל וקושרים זה מטבע שיט עליו כורה לרפואה: הבנות יולאות בחוטין – הקטנות מנקבות את אזניהן ואין עושין להן נזמין עד

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

לוארה ובשפתה השנית כורכת אבן או אגוז
וקושרת הרצועה בכרך ואין הטלית נופלת
מעליה:

מעוטפות בראשם מפניהם מכוסות חוץ מן
העינים, כדרך הערבות: ומדיות – צנות
ישראל שבמדי: פרופות – שמתעטפות
בטלית ותולות רצועה בשפתה אחת כנגד

(ו) פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע, ובלבד שלא תפרוף לכתחלה
בשבת:

לכתחילה על המטבע, מפני שאסור
לטלטלו:

רע"ב – (ז) פורפת – מחצרת. תרגום
קרוס, פורפין: ובלבד שלא תפרוף לכתחילה
– אמתבע לחודיה קאי, שלא תפרוף

(ח) הקטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר. ורבי יוסי אוסר. ואם יש לו בית
קבול פתותיו, טמא. סמוכות שלו, טמאין מדרס, ויוצאין בהן בשבת,
ונכנסין בהן בעזרה. פסא וסמוכות שלו, טמאין מדרס, ואין יוצאין בהן
בשבת, ואין נכנסין בהן בעזרה. אנקטמין טהורין, ואין יוצאין בהן:

לחו מנעל נינהו, ללא בראש רגליו הן: כסא
– יש קיטע שיבשו ונכוולו גידי שוקיו ואף על
ארכובותיו אינו יכול לילך, ועושה כמו כסא
נמוך ויושב עליו, וכשהוא מהלך נסמך על
ידיו בספסלים קטנים ועוקר גופו מן הארץ
ונדחף לפניו וחוזר ונה על אחוריו, והכסא
קשור לאחוריו: סמוכות שלו – אותו קיטע
עושה לו סמוכות של עור או של עץ לראשי
שוקיו או רגליו התלויין, וכשהוא נשען על
ידיו והוא עוקר עצמו נשען גם על רגליו
קאת: ואין יוצאין בהן בשבת – לאידי דתלו
ולא (מארגי) ומנחי ארבעא זמנין דמשחלפי
ואתי לאתויינהו. ואית דאמרי מפני שאין
צריכין לו כל כך והוא משאוי: ואין נכנסין בהן
לעזרה – למנעל נינהו: אנקטמין – כמין
פרוף אדם משונה שמשמין על הפנים
להבעית בו התינוקות. פירוש אחר, חמור
שהליננים עושין ונושאין אותו על כתפיהן:
טהורים – מלקבל טומאה, ללא כלי תשמיש
ולא תכשיט הוא:

רע"ב – (ח) הקיטע – שנקטעה רגלו: יוצא
בקצ שלו – עושין לו כמין דפוס רגל וחוקק
בו מעט לשום ראש שוקו בחוכו ואינו נסמך
עליו. ומותר לכאת בו, למנעל לדידה הוי.
ורבי יוסי אוסר ללאו תכשיט הוא, והלכה
כר"י: ואם יש לו בית קיבול כתיחין –
שנחקה בו כדי קיבול של כתיחין דקין ומוכין
להניח ראש שוקו עליהן, מקבל טומאת מגע.
אבל אם אין לו אלא בית קיבול שוקו בלבד
בלא כתיחין, לאו בית קיבול הוא לטומאה
והוא ליה כפשוטי כלי עץ, לדומיא דשק
בעינן דקיבול שלו עשוי לטלטל על ידו מה
שנותנין בו, אבל שוקו אינו מיטלטל על גב
הכלי: סמוכות שלו – יש קיטע שהי רגליו
והולך על שוקיו ועל ארכובותיו ועושה
סמוכות של עור בשוקיו: טמאין מדרס – אם
זב הוא, דהא לסמיכות גופו עבידי ומדרס
הן, ונעשו אב הטומאה: ויוצאין בהן בשבת –
דחשיט לדידה הן: ונכנסין בהן לעזרה –
ואע"ג דתנן לא יכנס להר הבית במנעלו, הני

(ט) הבנים יוצאין בקשרים, ובגני מלכים בזוגין. וכל אדם, אלא שדברו
חכמים בהזדה:

תני הבנים, שאין לבנות געגועים על אביהם
כמו לבנים: בזוגין – כמין פעמונים קטנים.
תרגום פעמון זהב, זגא דדהבא:

רע"ב – (ט) בקשרים – בן שיס לו געגועים
על אביו נוטל האב רצועה של מנעל ימין
וקושרה לו לבן בשמאלו, וכל זמן שאותו קשר
עליו סרים הגעגועים מעליו בסגולה. ולהכי

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

(י) יוֹצֵאִין בְּבִיעַת הַחֲרָגוֹל, וּבִשְׁן שֶׁל שׁוּעָל, וּבְמִסְמַר מִן הַצְּלוּב, מְשׁוּם רְפוּאָה, דְּבָרֵי רַבֵּי מֵאִיר. וְחֻכְמַיִם אֹמְרִים, אֵף בְּחַל אָסוּר, מְשׁוּם דְּרָכֵי הָאֱמוּנָה:

נפח שבמכה יסיר הנפח. ורמז"ס פירש, שמשימין אותו צלואר מי שיש לו קדחת שלישית וירפאנו: ורבי מאיר אומר אף בחול אסור – ואין הלכה כרבי מאיר, דקיי"ל כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמונה ולא קרינן בהו ובחוקותיהם לא תלכו:

רע"ב – (י) החרגול – מין חגב, כלכתיב (ויקרא יא) את החרגול למינהו. ותולין אותה בלחץ ומרפאין בה כחב החוץ: ובשן של שועל – לעבדי לשינתא. למאן דנייס להקילו תולין עליו שן של שועל חי, ולמאן דלא נייס כדי שישן תולין עליו שן של שועל מת: ובמסמר הללוב – מסמר שבעץ התלוי חס יניחוהו על

גמרא – שבת דף סב' ע"ב

וראשית שמנים ימשחו אמר רב יהודה אמר שמואל זה פלייטון מתיב רב יוסף אף על פלייטון גזר רבי יהודה בן בבא ולא הודו לו ואי אמרת משום תענוג אמאי לא הודו לו אמר ליה אביי ולטעמין הא דכתיב השותים במזרקי יין רבי אמר ורבי אסי חד אמר קנישקנין וחד אמר שמזרקין כוסותיהן זה לזה הכי נמי דאסיר והא רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא ושתה בקנישקנין ולא אמר ליה ולא מידי אלא כל מידי דאית ביה תענוג ואית ביה שמחה גזרו רבנן אבל מידי דאית ביה תענוג ולית ביה שמחה לא גזרו רבנן: השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערשותם אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שהיו משתינין מים בפני מטותיהן ערומים מגדף בה רבי אבהו אי הכי היינו דכתיב לכן עתה יגלו בראש גולים משום דמשתנין מים בפני מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים אמר רבי אבהו אלו בני אדם שהיו אוכלים ושותים זה עם זה ודובקין מטותיהן זו בזו ומחליפין נשותיהן זה עם זה ומסריחין ערשותם בשכבת זרע שאינו שלהן אמר רבי אבהו ואמרי לה במתניתא תנא שלושה דברים מביאין את האדם לידי עניות ואלו הן המשתין מים בפני מטתו ערום ומזלזל בנטילת ידים ושאשתו מקללתו בפניו המשתין מים בפני מטתו ערום אמר רבא לא אמרן אלא דמהדר אפיה לפורייה אבל לבראי לית לן בה ומהדר אפיה לפורייה נמי לא אמרן אלא לארעא אבל במנא לית לן בה ומזלזל בנטילת ידים אמר רבא לא אמרן אלא דלא משא ידיה כלל אבל משא ולא משא לית לן בה ולא מלתא היא דאמר רב חסדא אנא משאי מלא חפני מייא ויהבו לי מלא חפני טיבותא:

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

רש"י על הגמרא

מסרוחים: לדי עניות – לאמרינן בערבין פסחים (פסחים ק"א, ב) שרא דעניותא נביל שמייה, ונביל קרי ליה, ואוהב מקום מיאוס, ומשתין מים לפני מטתו היינו מיאוס: ערום – אורחא דמילתא נקט, מתוך שהוא ערום אינו יורא לחוץ להשתין, דטורח הוא לו ללבוש וללאת: אבל לצראי לית לן בה – שהקילוח ארוך וניתז למרחוק: משא ולא משא – שאינו רוחץ ומשפשף יפה אלא מעט מים, כגון רביעית מלומאס:

ראשית שמנים – מובחר שבשמנים: גזר – משום לער חורבן: ואי אמרת – זה פליטון, והאי קרא בתענוג משתעי, שלא היו נותנים לב לדברי הגבאים הניצאים על הפורענות, ועסוקים בתענוגים: ולטעמיה הא דכתיב – בהאי ענינא השותים במזרחי יין ור' אמי ור' אסי פירשו, זהו קנישקנין, כלי זכוכית ארוך וכו' שני פיות ויין נזרק מזה לזה: שמזרקין – על ידי אומנות, כדאמר בהחליל (סוכה נג, א) מטייל בתמני כסי: הכי נמי לאסור – למשתי השתא בקנישקנין משתינין דלייק

זוהר – תולדות דף קל"ט ע"ב

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא) יי צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה עובדוי קודשא בריה הוא מתתקנו, וכל מה דאיהו עביד בלא על דינא וקשוט, כמה דכתיב, (דברים לב) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישיר הוא:

תא חזי, לא דן קודשא בריה הוא לאדם קדמא עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לביה ורעותיה לארח אחרא בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר פן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א): ועם כל דא, לא דן ליה בדיקא חזי ליה, ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלה שניו, פר אינון שבעים שנים דמסר ליה לדוד מלכא דלא הוה ליה מגרמיה כלום:

כגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קודשא בריה הוא אריך רוגזיה עם צדיקא, ועם רשיעיא יתיר מצדיקא. עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם יי וגו' אם אהפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחרה. וחרה בעלמא דין, וחרה בעלמא דאתי, ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפוק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא:

אבל קודשא בריה הוא מדקדק עם צדיקא תדיר, בכל עובדיו דאינון עבדיו. בגין דיידע דלא יסטון לימינא ושמאלא, ובגין פך אבחין לון. לאו

חק לישראל – פרשת תולדות יום ב'

בְּגִינִיָּה, דְּהָא אִיהוּ יָדַע יַצְרָא וְתוֹקְפָא דְמִהִימְנַדְלָהוֹן, אָלָא בְּגִין לְאַרְמָא רִישֵׁיהוֹן בְּגִינֵיהוּ:

כְּגוֹנָא דָא, עֶבֶד לִיָּה לְאַבְרָהָם, דְּכָתִיב, (בראשית כב) וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. מָאִי נִסָּה, הֶרְמַת גֵּס. כְּמָה דָאֵת אָמַר (ישעיה סב) הֲרִימוּ גֵס, (ירמיה ד) שְׂאוּ גֵס, אָרִים דְּגָלָא דִּילִיָּה בְּכָל עֲלָמָא, וְאִף עַל גַּב דְּהָא אֶתְמַר, בְּגִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא אָרִים דְּגָלָא דְאַבְרָהָם בְּעִינֵיהוֹן דְּכָלָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, אוּף חָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא בְּגִין לְאַרְמָא דְּגָלָא דְצִדִיקָא אִיהוּ בְּחִין לֹון, לְאַרְמָא רִישֵׁיהוּ בְּכָל עֲלָמָא:

הלכה – הרמב"ם הלכות יסודי תורה פרק ו'

(ו) כלי שהיה שם כתוב עליו קוצץ את מקום השם וגונזו ואפילו היה השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית והתיך הכלי הרי זה לוקה אלא חותך את מקומו וגונזו וכן אם היה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל ואם לא מצא גמי מסבב בבגדיו ולא יהדק כדי שלא יחוץ שלא אמרו לכרוך עליו אלא מפני שאסור לעמוד בפני השם כשהוא ערום:

(ז) הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה מן המזבח או מן ההיכל או משאר העזרה לוקה שנאמר בעבודת כוכבים כי את מזבחותם תתוצון וכתוב לא תעשון כן לה' אלהיכם וכן השורף עצי הקדש דרך השחתה לוקה שנאמר ואשריהם תשרפון באש וכתוב לא תעשון כן לה' אלהיכם:

(ח) כתבי הקדש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות במה דברים אמורים בכתבי הקדש שכתבם ישראל בקדושה אבל אפיקורוס ישראל שכתב ספר תורה שורפין אותו עם האזכרות שבו מפני שאינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם לאפיקורוסים ולא למעשיהם אבל עובד כוכבים שכתב את השם גונזין אותו וכן כתבי הקדש שבלו או שכתבן עובד כוכבים יגנזו:

לע"נ

זאב ואיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.